విడి పత్రిక ౧ అణా

గోలకొండపత్రిక

(౦౩౨౩)

ప్రతి సోమ, గురువారములందు ప్రకటింపబడును

సం॥ చందా రూ. ౬ | డిసంబరు 30 వ తేది 1935 సోమవారము | అర్ధ సం॥ చందా రూ 3

సంపుటము ౧౦ | తూపుబజారు, హైద్రాబాదు - దక్కన్. | సంచిక ౬౪

శా. శ. ౧౮౫౭ | శ్రీ యువ సం॥ పుష్య శు॥ ౫ సోమవారము. ౨౭ బహమన్ ౧౩౪౫ ఫ.

మ. ఘ. వ. ప్రభువరేణ్యుని రజతోత్సవము

వ్యాసకర్త:

అయితరాజు, జీడికంటి రామారావుగారు

శ్రీయుత వెంకట లక్ష్మారెడ్డి, భారట్లగారు
ఇటీవలనే హైద్రాబాదు హైకోర్టు జడ్జీపదవి స్వీకరించిరి.

మన మహా ఘనత వహించిన ప్రభువు గారి రజతోత్సవ కేంద్రనిధి స్థాపింప బడి, బహుళముగ విరాళములు పోగుచేయబడుచున్నవి. రాష్ట్రమునందంతట పట్టణములందును, పల్లెలయందును, జమీందారీ సంస్థానములయందును, జాగీరులయందును, ఆ యా సంస్థానాధిపతులవల్లను, జాగీరుదారులవల్లను, అమీరు ఉమ్రావులవల్లను, ఐశ్వర్యవంతులవల్లను, ఉద్యోగస్థులవల్లను, వర్తకులవల్లను, రైతులవల్లను - సర్వేసర్వత్రా అందరి వలన విరివిగా చందాలు సేకరింపబడుచున్నవి. గ్రామాలలో పల్లెలయందనేకవిధములుగ చందాలను సమకూర్చుచున్నారు. కొన్ని గ్రామములపైన కట్టుగుత్తాలగాను, కొన్ని గ్రామములపై అనుకలవరుదబడిగాను, కొన్ని గ్రామములపై సర్కారుకిస్తులతో రూపాయికి అర్ధణా చొప్పునను నానావిధములుగ వసూలుచేయబడుచున్నవి. ఈరీతిగ రజతోత్సవనిధికి ప్రతిచిన్న గ్రామము సగటున కనీసము ఏబదిరూపాయలకు తక్కువగాకుండా, గ్రామాధిక్యతనుబట్టి ఎంతకంటె యధికమొత్తములు, నూరు, రెండు వందలవరకు సైతము సంగుచున్నవి. ఈ ప్రకారము రాష్ట్రమునగల ౨౧౮౦౮ అన్ని గ్రామములపయిన ౧౧ లక్షలరూప్యములకు మిగులు వసూలు కాగలవని ఊహింపబడుచున్నది. ఇకను నగరములవల్లను, ఉద్యోగులవల్లను, సంస్థానములనుండియు, ఇతర ధనికులనుండియు విడి విడిగా కూడ యధాశక్తి సంపాదింపబడుచున్నది. ఇవన్నియు ప్రభుత్వరజతోత్సవ సంఘమునకు కోశాధికారిగారు గూర్చినచో, యాచింపబడిన ౫౦ లక్షలకంటె మించిపోగలవని యూహింపబడుచున్నది.

నిజాంరాష్ట్రప్రభువరేణ్యుని రజతోత్సవమని, ఈ రాష్ట్రమునంతటా ప్రజానీకము ఎంత యుత్సాహ సాహసోత్సాహము రజతోత్సవ నిధి వసూలుమూలముగా ప్రకటింపబడుచున్నదో చూడుడు! మావల్లకాదనువారులేరు. ఎగగొట్టువారులేరు. అడిగినవారు లేరుపోకుండా, ఎవ్వరైనను సరే, అడిగినంత వారి శక్తికొలది యివ్వవలసినదే! చిల్లరచెల్లులుగాగాదు. రూప్యములు నూర్లు వేలు - నవరాసులు గుమ్మరింపబడుచున్నవి. కేంద్రనిధి కోశాధ్యక్షులవారు ఆశ్చర్యపడక తప్పదు. అనతికాలమునకే రజతోత్సవనిధి అనేకలక్షలతో సమగ్రము కాగలదు. దీనినిబట్టి నిజాం ప్రజలెంత గాఢతర రాజభక్తి, విశ్వాసవంతులో, వెల్లడి కాగలదు.

కొలదిమాసములక్రిందట శ్రీ జార్జిపార్థివ మహాశయుని రజతోత్సవము నిర్వర్తింపబడినది. ఆ యుత్సవనిర్వహణార్థము బ్రిటిషుభారతదేశమందలి ౨౮౦ జిల్లాలుగల ఏడు లక్షల గ్రామములు, పట్టణములతోగూడి విశాల బ్రిటిషు రాజ్యప్రాంతమంతయు - సంస్థానాధీశులతో కలిపి కోటి ముప్పదిలక్షల రూప్యములు వసూలుచేసి జార్జిపార్థివమహాశయుని రజతోత్సవమును సత్కారించినందులకు దేశీయుల ఘనసత్కారమును సంతోషించి బ్రిటీషుచక్రవర్తి సైతము మిక్కిలి సంతోషించి ఆనందమును వెలిబుచ్చిరి. ఇట్టి ౨౮౦ జిల్లాలుగల భారతము రాజధాని కలకత్తా నగరమునుండి పెద్దమొత్తముగా నొసగినదని, ప్రజల రాజభక్తివిశ్వాసము అధికమని మదరాసు గవర్నరుగారు అభినందనములను వెలిబుచ్చియున్నారు. ఈ బ్రిటిషుభారతమున సార్వభౌముని రజతోత్సవనిధి మొత్తమునకు సరితూగునట్లు మన సంస్థానాధీశులు కూడ ఇచ్చిన ద్రవ్యము మినహాయించి మొదటివాగ్దానముగా ప్రతిగ్రామము ౫. ౬ రూప్యములు మాత్రమే యిచ్చినవని తెలియుచున్నది. ఈ లెక్కనుబట్టి మన రాష్ట్రమునకు మన ప్రభువు ఎన్నెన్ని రెట్లు అధికముగా మన రాజాగారి రజతోత్సవనిధికి యొసగిరో, ఒక్కొక్క మన గ్రామము ఎంతపాటి లేనిదిగా నామాన్య సత్కారమునొసగినదో ఈ రాజభక్తివిశ్వాసము ఎంతని లెక్కగట్టి ప్రశంసించగలుగుట సాధ్యము? ప్రాయశక్యము.

ఇంతటి యనంత రాజభక్తి విశ్వాసవంతులగు ప్రజాప్రపంచమున కంతటికి రజతోత్సవ సంతోష స్మారకముగ ప్రభుత్వమువారెంతకేని యౌదార్యవంతములగు వరప్రదానములు లొసగుటతో తమను ప్రజలయందింతేకంటె నిరూపణగు గాఢప్రేమ విశ్వాసములు గలవను ప్రత్యుత్తరమొసగి ప్రజావర్గమును సంతోషపరచి ప్రజాసేవలో చూచి యానందించి యనుభవింపవలయునని రాజ్యాంతర ప్రజాప్రపంచ మంతయు నుత్సాహపడుచున్నది. మొత్తమునిజాం వారి రజతోత్సవ శుభకాలమునందేదో యసామాన్య వరప్రదానములు ప్రభువుగారివలన జరిగి దేశము చిరస్మారకమగు నూతనసౌభాగ్యదశను చెందనున్నదను గట్టి నమ్మకముతో వేచియున్నారు.

ఇది మనరాష్ట్ర ప్రజల యొక్కయు, ప్రభువు యొక్కయు రాజభక్తి విశ్వాసములను, ప్రేమ మనోరాగోత్కర్షములను నిదర్శనారూపముగ వీక్షించు పరీక్షాతరుణము. ఇందు ప్రజావర్గము తమయొక్క సమస్త భక్తి విశ్వాసప్రదర్శనముగ రజతోత్సవనిధిని లక్షలతో నింపి కృతకృత్యత నొందగలుగుచున్నది. దీనికి ప్రత్యుత్తరము గా ప్రజావాత్సల్యపరుడగు మన భూవరుడుగూడ తప్పక ప్రజామోదకరములగు యనుకూల వరప్రదానములతో దిగంతవిశ్రాంత యశస్సార్జించుకొనగలడు. ఈవిధముగ నీరజతోత్సవముభయపక్షముల యత్యంతసంతోషమును గూర్చునది యగునని యాశింపబడుచున్నది. ఇందుకు నిదర్శనముగా శ్రీవారిచే సద్భావమునుద్దేశించి వచ్చు, మన రాజేంద్రుడుగూడ రాష్ట్రమునసము కూర్చబడనున్న రజతోత్సవ చందానిధిని ప్రజాహితములగు పనులలో వెచ్చింపబడుదేదలని తా నంగీకరించునట్లు తెలవిచ్చియున్నారు. ఇది ప్రజలనమ్మకమునకు ధ్రువసూచన యగుచున్నది. కావున పరిపాలకవర్గమువారు ఈ నిధినివెచ్చించుటలోనైనను సరిపుచ్చుట సరిగాదు. ఇది రాష్ట్రాంతర ప్రజా సముదాయమునకంతటికి యుపకరించవలెను. ఈనిధి దీనులగు ప్రజలు తమభక్తిని వెల్లడించుకొనుట కల్పించుకొన్న స్వల్పకానుక. దీనిలో రజతోత్సవకార్యనిర్వాహక వర్గము వారు వెచ్చింపబడుచున్న విషయము గ్రామ్యగ్రామాంతర కృషీవల రైతు జనసముదాయమునకంతయును ప్రధానముగా చేరవు. రాష్ట్రము రైతువారీ మైనది గావున రాష్ట్రాభ్యుదయమునకు విశేషము భాగము రైతులకుపకరించునట్లు సత్కార్యములనే యన్వేషింపవలెను. అయ్యవి రాష్ట్రాభ్యుదయమునకు సంపూర్ణ ఫలము నుత్పాదించుటయే యగును.

స్వదేశసంస్థానము లన్నిటిలో మిన్నయగు నిజాం రాష్ట్రమునందున్న తక్కిన కొరతగానున్న ప్రజాప్రాతినిధ్యము, వాక్స్వాతంత్ర్యము, శస్త్రధారణాధికారము ఇత్యాది వరప్రదానములతో రైతు జన, సర్వజన సంతుష్టి కాగలదు. రజతోత్సవ సందర్భమున నీవరప్రదానములనే నిజాం రాష్ట్ర ప్రజావర్గ మర్థించుచున్నది. ఇట్టి సర్వజనాపేక్షణీయములగు వరములనిచ్చి కాపాడు, ప్రజలను చిరతరసంతోషము నొందవలయునని వ యోమయుడగు మన ప్రభుసత్తమునివారియనుంగు ప్రజలగ్రము చు ప్రార్థించుచున్నారు. సర్వసంరక్షణ చేయు భగవానుడీ యాచనల కనుకూలత నొసగుగాక!

———

మా చిన్న కథ

శశి

"సరస సాంగత్య సుఖవిలాసములకన్న
దుస్సహవియోగభరమె మధురముసఖియ!"
——రాయప్రోలు

క

ఎండాకాలము. శశికాంట్లో బాగాలేదు. ఆమె చిన్నప్పటినుంచీకూడా కొంచెం జబ్బుగా వుంటే వికారాబాదు పంపాలని పెద్దలు ఆలోచించి పంపించారు. ఆమెను తీసుకొని వికారాబాదుకు వెళ్ళాడు. ప్రయాణ సన్నాహాలలో రెండుమూడురోజులు గడిచాయి. నాలుగోరోజున వికారాబాదుచేరుకున్నారు. శశిని Travellers, Banglow లో [ముసాఫిరఖానా] దింపి శేఖరం దేనికోసమో బయటికి వెళ్ళాడు. రెండు మూడు గంటలు శశి అతనికోసం కొంచెపు కూర్చుని విసిగి, తిరా పిల్లల్ని తీసుక వెళ్ళిపోయిన తర్వాత బొచ్చు వాక్కొని నిద్రలేచి ఇల్లు వొచ్చాడు.

"ఆవొక్కగదైనా దొరికిందా?"

"బాగా లేదండి. కాని ఇంట్లో కూడా పూర్వంనుంచి కాపురం చేస్తోన్న వోకాయన సామానుంది."

"ఆసామానంతా తీయించకపోయారా!"

"గృహయజమానురాలు వల్లకాదంది. ఆ సామాను తాలూకు ఆసామీ ప్రస్తుతం రెండుమూడు రోజులవరకూ అతను రాననీ, కబురంపించటంవల్ల గృహయజమానురాలు సామాను అగదిలో అట్లానే వుంచి గది అద్దెకిస్తుందట."

కవి శబ్దం వినడంతోనే శశిమేను జలదరించింది. అతనికూడా ఎవరో కవి అయివుంటాడా అని యేదో అనుమానం తట్టుకుంది. శాస్త్రి ఇక్కడికెందుకొస్తాడు? వచ్చినా ఎన్నాళ్ళుంటాడు? వెళ్ళకుండా ఇక్కడనే ఉండిపోవడానికి కారణం? కాదని మనసు కుదుటపర్చుకుంది. ఆతలంపు తనకి కలగటానికి కారణం ఆలోచించింది. చివరికిఅది తనభావనా ప్రపంచపు మోసమని తెలుసుకుంది. తనవంటి ప్రపంచానికి చిరపరిచితుడైనశాస్త్రి అక్కడికెందుకొస్తాడు? అనుమానం యెక్కడుండి ఆ మనోవికారానికి కల్పిస్తున్నాడో?

ఇంకా ఆమె సేపు తనగాఢసమాధిలో లీనం కాకుండా శశి భర్తనిఅనుసరించింది. శేఖరం మెల్లగా వాకిటికాడు తాను అద్దె తుచ్చిపుచ్చుకొని వొచ్చి. వెళ్ళిపోతుంటే భర్తవెంట నడుస్తోంటే తనగుండెల దడదడ అతనికి వినపడుతుందేమోనని జడిసింది. చివరకెట్లాగైతే నేమి ఇంటి యజమానురాలితో గదిఅద్దె కుదుర్చుకుంది.

అగది శశిఅనుకున్నంత పరిశుభ్రంగా, స్వచ్ఛంగాలేదు. ఒకమూలకి మంచం, దానిమీద పక్కపరుచుకున్నాయి. పరుపుమీద ఒట్టు కూడా తెల్లగా, శుభ్రంగాలేదు. గదంతా చెత్త కాగితాల మయం. మంచంపక్కనే వొక టేబిల్ (బల్ల) దానికిచేరువుగానే వొకకుర్చీ విరిగినకుర్చీ పడున్నాయి. టేబిల్ క్రింద కిరసనాయిలుబుడ్డి, వొక మసిపట్టిన లాంతరు వున్నాయి. గోడలకట్టి ఎక్కడ చిల్లులేమీ లేవు. బల్లని ఆనుకొనివున్న గోడకి వొట్టి ఫోటో దానికిసరిగ్గా ముఖాముఖిగా ప్రతాపం, నాగేశ్వరరావు ప్రభృతుల ఫోటోలు మాత్రం వున్నాయి. టేబిల్ పైన వొక సచ్చిత్రీకరణ పుస్తకం ఒకటుంది దానిలో ఆమె చిత్రముంది. వొక భావుకుని కుడ్యం రూపొందించిన ఆమోహమ్మని మిక్కిలి కమ్మినది. ఆమెమోహంలో ఏదో విరహవేదన మందహాసం యితరులని ఆకర్షించగా నిలిచి స్నేహం చేసుకుంటుంది. ముంజరవేణుతో, యెన్నడో బందఖాని ఆమె ప్రియుడి పిలుపువిని, అవ్వాటుగా వున్న నిట్టూర్పు విడిచి, ఉత్సాహం పొంగి పారలిపోతోన్న మోహంతో గాలిని, గంధంతో ముంగురులతో, ఉత్సాహంతో నావికి పోతోన్న కన్నవిచెప్పినట్లు అతనిపాలికి స్వాగతమిస్తోంది. అక్కడికి ప్రేమ, ఉత్సాహం, పిచ్చి, తేజం భావించివచ్చాడు చిత్రకారుడు. ఇవన్నీ ఏపుగాంచా అక్కడ్లోనే యిమిడుతుంది. కుచ్చిన్నరునేసేమో అనుమానించుకుంది శశి?

సాయంత్రంపరకల్లా తమ సామానంతా చేర్చుకున్నారు నాకగదికి బొత్తిగా వ్యవస్థ కలిసి. మొదటిరెండురోజులు శశికి ఆగది విస్తృతపరచటంతోనే సరిపోయింది. గదిలో సామానంతా సర్దేటప్పుడు అతనికి తనకి ఏదోవొక సన్నిహిత సంబంధముందనిపించింది శశికి. అతని తనకాశాస్త్రినేమో? తనుకూడా తనకవనంలో అతనికన్న

అనుకరిస్తోందికదూ? అతనివల్లనే తను ఆ మాత్రం తెనుగుసారస్వతంలో స్థానంఏర్పర్చుకో గలిగిందికదూ? తను అమాత్రంకీర్తి, ప్రఖ్యాతిగడించింది అతనిభావాల్ని దొంగిలించడం వల్లనే కదూ? తనపేరు, ప్రతిష్ఠలకు ఆజన్మాంతం అతనికి ఋణపడికలిపిందే. మరియిప్పుడు యెట్లా అతనిఋణవిముక్తి పొందడం. శశి అతనితో యెప్పుడూకలవలేదు. ఆమె అతని ఫోటోకూడా చూచివెరగదు. అతనిఫోటో ప్రచురించమని రహస్యంగా, దొంగతనంగా, తనపేరుబయటపెట్టుకోకుండా యెన్నోమార్లుపేరూపూరూ లేనిఉత్తరాలు యెన్నో రాసింది. సాధారణంగా అతని ఖండకావ్యాలు ప్రచురించే మాసపత్రికకు. కానీ ఆమెపుత్సాహమంతావ్యర్థప్రయత్నాల్లోకి పరిణమించింది.

ఆగది తనశాస్త్రిదేనేమో! తనజీవితమార్గదర్శకుడిదేనేమో? అగది అతనిదైతే వొకమాటు కాకపోయినా వొకమాటైన ఆమెప్రాణసౌధాల్లో నిరంతరం నివసిస్తోన్న శాస్త్రినిచూడొచ్చుగా. ఈవిషయం తెల్పుకునేవరకే శశిమేను గగుర్పొడిచింది. వొళ్ళుతెలియని ఉత్సాహంవల్ల ఆమెకళ్ళల్లో వెంకంకమ్మింది. యేదో చెప్పరాని ఆనందం హాయి ఆమెని ఆవరించింది.

డు. శశికి రోజుకరోజు తను అతనికి దగ్గరౌతోన్నానని తెలిసింది. కాని అతని పద్యాలు పుట పైభాగంలో యెందుకు ప్రచురించాలి సంపాదకుడు? అవిచాలా రసవంతంగావున్నాయనేమో? తనపద్యాలు బాగాలేవని పాఠకులకంతా తెలిసిపోతుంది కదూ. సంపాదకుడు యిద్దరిపద్యాలు వొకమాటే, వొకపుటలోనే యెందుకు ప్రచురించాలి? తనకు అగౌరవం కదూ అట్లాచేయడం? తనని అట్లా వాఙ్మయప్రపంచమంతా నీచంగా చూడటం తనశాస్త్రి వల్లనేకదూ? శశికి హృదయంలోంచి అమితమైన కోపం పుట్టుకొచ్చింది. భారతిలోంచి అపుటచింపి తుత్తునియలు చేసి నేలకు గిరవాటుకొట్టింది. సంపాదకుడిపై అమితమైన ఆగ్రహంకలిగి యింకెపుడూ తనపద్యాలు "భారతి"కి పంపించనని నిర్ధారణచేసుకుంది. అమితమైన ఆగ్రహంవల్ల ఆమెమస్తిష్కం వొకనిముషంవరకూ శూన్యమై పోయింది. దానిలోని ఊహలు, భావాలు అన్నీ నశించిపోయినాయి. వొక నిముషం, రెండు నిముషాలు.........మళ్ళీ తీవ్రమైన ఆలోచన—నవీన భావాలు——నవీన తలపులు——మళ్ళీ పునర్జన్మం——తన పిచ్చి కోపానికి తనకే నవ్వొచ్చింది. ఆ మహాకవిపట్ల తనేదో గొప్ప అపచారంచేసినట్లు తోచింది. జొను

మధ్యాహ్నంకాలం నిశ్శబ్దంగా మాట్లాడి చివాలునలేచి తన గదిలోకెళ్ళి తలుపువేసుకుంది ఆనందం—ప్రపంచమంతా అద్భుతమయంగా తోచింది. మంచంమీదఆమె "భారతి" యింకో కాపీ తిరగేస్తోంది. తొందరగా మంచంలో వెళ్ళికలపడి పేజీలు తిరగవేసింది. అర్థంకాలా, తనివితీరలా కాదు మళ్ళీ......మళ్ళీ...పదిసార్లు...మాతవాసవదం... మాటిమాటికి...వొళ్ళుతెలియనిద్యూకుడం...వొంట్లో నరనరమువేడెక్కింది. అతన్ని కలవాలి. వొకమాటు అతని తలని తనవక్షానికి వొత్తుకోవాలి. తన్ని తనసొమ్మనిపించుకోవాలి, పిచ్చిగా, స్వేచ్ఛగా అతనితో మాట్లాడాలి. మరికొన్నిఇలాంటి భావపరంపరలే ఆమె మస్తిష్కంలో రెక్కలుకట్టుకు ఎగరడం మొదలెట్టాయి.

వొకనాడు శశి శాస్త్రి సామాన్ని పరిశీలిస్తోంటే వొకపుస్తకంలోంచి అతని ఫోటో బయటపడింది. అగులాబిరేకుల్లాంటి పెదవులు, అవిశాలమైన నుదురు మహాగ్రకాలంలో ఆమెను ముగ్ధురాల్ని చేశాయి. ఆహా! అకళ్ళు నిజంగా తేజోమయాలు. యెన్నాళ్ళనుంచో కవిత్వం పుట్టుకొంది ఆమెహృదయం ఆఅర్ధనిమీలితనేత్రాలకోసం. జీవకళలు పుట్టిపడేఅతని ఆ మన్ననిపెన్నెల చెంపలకోసం.ఏకాగ్రంగా రెండుమూడునిమిషాలు చూసింది అతని మోహంలోకి. ఆమోహాన్ని యేదో మృదుత్వం లాలిత్యంఆవరించివుంది. బాగాపరికిస్తేఅతను కవని స్ఫురిస్తుంది మనస్సుకి.

మర్నాడు ఉదయాన్నే శేఖరం కాఫీ పుచ్చుకొని వరాండాలో పచార్లు చేస్తోండగా యేదోతంపవొచ్చింది. తంతి నందుకుని చదివి సంగతి సందర్భాలన్నీ ఆకగాహన చేసుకున్నాడు. శేఖరం యిదివరకు మందిస్తోన్న దొరవారిగిరి జ్వరంతీవ్రించి అతను ఆసాయ స్థితిలోవున్నాడని రాశాడు అతని కంపౌండర్. తంతిని చూడటంతోనే బయలేరమని కూడా వ్రాసుంది వొంట్లో. అవసరమైన మందులు, అవి తీసుకొని నాలుగుగంటలకి బయల్దేరాడు శేఖరం.

శేఖరం బయల్దేరగానే శశి తనయిద్దరి పిల్లలకి తలంటి పోసింది. కలలుమన్న, పిల్లలకి తలంటి లేనీరోండగా వొక్కుసారి వొచ్చి "భారతి" వచ్చి వెళ్ళారు. తనగీతాలు అ సంచికలో ప్రచురించటంవల్ల సంపాదకుడు తనకూడా వొక కాపీ పంపించాడని వూహించింది శశి. చప్పున పేజీలు తిరగేసి తన గీతాలున్న పేజీ తీసింది. ఆ పుటలోనే అదే సంచికలో శాస్త్రి గీతాలుకూడా వున్నాయి. దడదడ కొట్టుకొంటోన్న హృదయంతో అతని రెండు గీతాల్ని వొకాటి, రెండు.........కాదు పదిసార్లు చదివింది. పద్యాలు చాలా రసవంతంగా వున్నాయి. "విరహవీధి"నిగురించి వ్రాశాడతను. రాయప్రోలువారి "విరహవీధి"కన్నా వెయ్యిరెట్లు బాగుంది. తన విరహవీధిని దానికి పోల్చుకు చూచింది.తనపద్యాలు నేలబంగా కనపడ్డాయి. "ఊఁహూఁ బాగాలేవు, వాటంత బాగాలే" వని వొకమాటు సన్నగా గొణుక్కుంది వొక పేజీలోక పుటటంవల్ల తనపద్యాలు, శాస్త్రి పద్యాలు వొకేపుటలో ప్రచురించాడు భారతి సంపాదకుడు, ప్రజలు యిద్దరి పద్యాలుకూడా వొకమాటే చదువుతారుకదూ! సహజంగా తనపద్యాల్ని అతని పద్యాలకి పోల్చుకొని చూస్తే తనకవిత్వం అతని కవితాసరణి ముందు ఏమాత్రం పనికిరాదు. అతనికీర్తి ప్రపంచంలో చిరంగా ఆచంద్రార్కంగా నిలిచిపోతుంది. ఆధునికకవులు అతని కవిత్వానికి, [illegible] మైన కళోపాసనకి ఆదర్శంగా పెట్టుకొని కీర్తిస్తారు. తనో.........

ఖ

శశి మధ్యాహ్నం పిల్లలకి అన్నంపెట్టి, తనుకూడా తిని యెండవాలువరకు కూర్చుందామని బంగళాపైకెళ్ళింది. పైన యెండ తీక్షణంగా వుంది. పైకివెళ్ళి యెండలోకూర్చుని కొంతకట్టిన వంతలాల్ని విడదీసి గాలికివొదలింది. తీవ్రమైన గాలి వీచడంవల్ల తలవెంట్రుకలు స్వేచ్ఛగా నాపట్లో గంతులేయడం మొదలెట్టాయి. మెల్లగా నాటిని మొహంమీదనుంచి వెనక్కి నెట్టుతోండగా గృహయజమానురాలు మేడపైకి వొచ్చింది.

"భోజనాలయినా యా?"

"ఆ"

జవాబు చెబుతోంటే నున్నని ప్రస్తుతం తామున్న గదిని అద్దెకు తీసుకున్న కవి జ్ఞాపకమొచ్చాడు శశికి. అతను తన శాస్త్రినేమో? ఏమో యెవరికి తెలుసు! హృదయంలోంచి యేదో వొనంటోంది. గుండెలు దడదడ కొట్టుకోటం మొదలెట్టాయి. వొళ్ళు జలదరించింది. "కాను తొరగా తెలుసుకోవాలి అతని సంగతి" అంటోంది శశి హృదయం.

"యిదివరకి మాగదిలో వుంటోన్న కవిపేరుమీకు తెలుసా?"

"ఆ, అతనిపేరు శాస్త్రి"

"శాస్త్రి" "శాస్త్రి" అని, రెండుసార్లు గొణుక్కొంది శశి వొట్లో వొట్లో, వొళ్ళు తెలియకుండా, అర్థంలేని మాటల్లో.

గ

రెండుమూడురోజుల తరువాత శాస్త్రిసంగతంతా కనుక్కొంది గృహ యజమానురాలిలో. సాధారణంగా అతను వికారాబాదులో యెప్పుడుంటాడోకూడాకనుక్కొంది. తొరగా అతనువచ్చేటట్లుంటే తనకి తెలియజేయమని ప్రార్థించిపడ్డది. "యెనిమిదిరోజుల్లోవస్తానని" నికబురంపించాడని చెప్పింది శశితో యింటి యజమానురాలు.

తొమ్మిదోరోజు శశికి ఘడియ వొక యుగంగా జరుగుతోంది, కాలం తొందరగాపరుగెత్తడం మాని పేనుగునడకకి మళ్ళి మెల్లగా అడుగులో అడుగేసికుంటూపోసుతోందాఅనిపించింది శశికి. అతికష్టంమైన రెండురోజులు గడిచాయి. మూడోనాడు మధ్యాహ్నం భర్త అకస్మాత్తుగా జబ్బుపడ్డాడని, యింట్లోకూడాలేచి తిరగలేనిస్థితిలో వున్నాడనితంతొచ్చింది కాంపౌండరుదగ్గరనుంచి. యెట్లా, ఈఇరురోజులుగడపడమెట్లా. కుడిగిలోపడ్డ మూషికంలాకొట్టుకుంటుంది శశిహృదయం. ఈసంధిగాపుసలోంచి బయటపడటం దుస్సాధ్యమనితోచింది. తరుణోపాయంకోసం తీవ్రంగా ఆలోచించి, ఏదీయు దఖగ్గమని తేల్చలేకపోయింది. చివరకినిష్ఠురకష్టపనిచ్చుకుపట్టి తనభావాల్ని హృదయపేటికలో అణచుకొని అకస్మాత్తుగా హైదరాబాదుకి బయల్దేరింది.

వొకనాడు శశి మేనబావ విశ్వేశ్వరరావు తను. శాస్త్రి కలిసి రక్షక కాంగ్రెసుకు వెడుతూ హైదరాబాదులో వొకరోజు వుంటామనిరాశాడు శేఖరానికి. ఆ విషయాన్నిగురించి ఏమీచెప్పలా శేఖరం శశితో. కాని మాటలు అతని గదిలోకెళ్ళినప్పుడుటేబిలుమీదపక్కన నోటుకాగితం కనపడింది. విషయం గ్రహించింది. ఆమె దహించుకుపోతోన్న హృదయానికి కొంతశాంతి కుదిరింది.

నాలుగురోజులు గడిచాయి. వొకనాడు సాయంత్రం కిటికీముందుకూర్చుని పిల్లలకిజడేస్తోంది శశి. కిటికీసందుల్లోంచి అస్తమించే సూర్యుని గోరకిరణాలు ప్రసన్నంగా కురులు తునకలుగా ఆమెమొహంలో, వొళ్ళో పడుతున్నాయి. తలవనితలంపుగా విశ్వేశ్వరరావు వొచ్చాడు. అతన్ని నవ్వుముఖంతోనే శశి తన భర్తకొరకన్న మునుపటుదునే "శాస్త్రిగారేరి?" అనిఅడిగింది. "రాలా?" ప్రేమనిదాచడం కష్టం. అదిమధుర స్వరాలతో శశి హృదయంలో మార్మోగడం కనిపెట్టాడు విశ్వేశ్వరరావు.

"యెందుకురాలేదు?"

"నీకిక్కడకి రావడం ఇష్టంలేదు కావొచ్చునేమో కొన్నాళ్ళవరకు."

స్వరూపము

హిందూమతమునకును యితర మతములకును అనగా మహమ్మదీయమతమునకు క్రైస్తవమతమునకు ముఖ్యభేదము ఒకటిమనకు కాన్పించుచున్నది. [ఇతరభేదములెన్నియో యున్నవి, గాని వాటిచర్చ ఈవ్యాసమునకు అనవసరము.] అదియేదన పెంపకము, లేక దత్తత.

పెంపకమను యాచారము మన భరతఖండములోని హిందువులలో పూర్వకాలమునుండి వచ్చుచున్నది. కొన్ని ఈవిషయము కొద్దియో గొప్పయో సర్వసాధారణముగా ప్రతిహిందువునకును తెలిసియేయున్నది. ఆరంభములో ౧౨ రకముల పెంపకపు కొమార్లుండిరి. అయితే యిప్పుడు మూడురకములవారినితప్ప లెక్కింపవార్ని లెక్కించుటలేదు. వారు యెవరన, మొదటివానిని ఔరసపుత్రుడనియు, రెండవవానిని దత్తక లేక పెంపక కొమారుడనియు, మూడవవానిని క్రిత్రిము లేక కుమారునిగా భావించుకొన్నవాడనియు అందురు. పెంపకము చేసుకొనుటలో ముఖ్యాభిప్రాయమేమన పెంపక కొమారుడు, పెంపకపుతండ్రి, తాత మొదలగువారికి మతకృత్యముల నొనరించునని యు, అనగా పిండములనర్పించుట; రెండవది పెంపకపుతండ్రి పేరును, వారివంశమును నిలుపుట.

పెంపకమునకు అవసరమైన షరతులు

పెంపకమిచ్చువారు పెంపకముతీసుకొనువారు సమర్థత కలిగియుండవలెను. పెంపకముతీసుకొనబడినవాడు పెంపకమును తీసుకొనుటకు సమర్థతకలిగియుండవలెను. మరియు ఈదానముయిచ్చుటయు, పొందుటయు సరిగా యుండుటేకాక, అవశ్యమైనమతకృత్యములనొనరించవలెను. శాస్త్రములలో మతకృత్యములనొనరింపకపోయినను పెంపకము చేసుకొనవచ్చును.

పెంపకము చేసుకొనువారెవరు?

ప్రతిహిందువునకు హక్కుకలదు. అయితే అటువంటివానికి స్వంతకొమారుడుగాని, దత్తకొమారుడుగాని, మనమడుకాని, మునిమనుమడుకాని లేకుండవలెను. ఇంకను మైనారిటీ, అనగా ౧౮ సంవత్సరముల ప్రాయమును పొందియుండి స్వస్థతకలిగియుండవలెనే పెంపకము చేసుకొనవలెను. అనగా మనస్సు స్థిమితం లేనివాడు పెంపకము చేసుకొనలేడని దీనిభావము. కులమును విడనాడిన హిందువు పెంపకము చేసుకొనుహక్కును పోగొట్టుకొనును.

భర్త భార్యయనుమతి యెంతమాత్రము లేకుండాయున్నా, మరియు ఆమె యిష్టము లేనప్పుడుకూడా పెంపకము చేసికొనగలడు. అయితే భార్య తనభర్తగాను, అతని యనుమతిపొంది యుండేతప్ప పెంపకము చేసుకొనజాలదు. ఆ అనుమతియనుమతి వ్రాతపూర్వకముగా గాని, లేక మాటలవలనగాని తెలియజేయవలెను. భార్య భర్త బ్రతికియుండగానేమి, అయన చనిపోయిన తర్వాతనేమి, భర్తగారికే పెంపకము చేసుకొనితీరవలయును. వివాహముకాని స్త్రీకి పెంపకము చేసుకొను అర్హతలేదు. విధవరాలు తిరిగివివాహమాడినయెడల తనప్రథమభర్త పెంపకము చేసుకొనలేదు. ఐతే ఆమె చిన్నవయస్సుగలదైనను, మైనారిటీలో నున్న మంచి చెడ్డలనుగుర్తెరుగువయస్సుకలదై యుండిన, పెంపకము చేసుకొనవచ్చును.

అధికారము పొందిన తర్వాత పెంపకమును గావించుకొనవచ్చును

పెంపకము గావించుకొనుటకు అధికారముండవలెను మరియు అటువంటి అధికారము భర్త రద్దుకూడా చేయవచ్చును. ఇటువంటి యధికారము మరణశాసనములో యుండినచో తప్ప, సాధారణమైన పత్రమునందు వ్రాయబడి సబ్‌రిజిస్ట్రారు వద్ద రిజిస్టరు చేయించవలెను. హైకోర్టు మరణశాసనము యొక్క అవసరము లేదని తీర్మానించి, మరణశాసనము నిష్ప్రయోజనమని ... ఏర్పాటుచేయబడిన పెంపకము చేసుకొనుటకు అధికారము ఒసంగబడియుండిన కోర్టుతీర్మానము

హిందూ శాసన ప్రకారము పెంపకము లేక దత్తత

వ్యాసకర్త

ఎం. సత్యారావుగారు, బి ఏ. ఎల్ ఎల్ బి

రిజిస్టరు చేయించవలయును. జాయింటుగా అనగా వేరుకాబడనికుటుంబములో నివాసమైనను పెంపకము చేసుకొనగలడు. దానికి యెట్టివిధమైన యాక్షేపణ "లా" ప్రకారము లేదు.

పెంపకము చేసుకొనుటకు భార్యకు అధికారమునొసంగువారు భర్తతప్ప తక్కినవారు యెవరులేరు. ఇతరబంధువులు భార్యకు అటువంటి యధికారమునొసంగ నర్హులు కారు. కావున కొమారుడు మరణశాసనములో తనతల్లికి, తాను మరణించిన, పెంపకము తీసుకొనుటకు యధికారము నిచ్చినను, దానిని అధికారముగా భావింపరాదు. ఈవిషయమై మద్రాసు, బొంబాయి హైకోర్టులవారు వేరువేరువిధములగా యభిప్రాయపడియున్నారు.

అధికారము యెవరికియివ్వబడును?

పెంపకముపొందుటకు అధికారము భార్యకుతప్ప వితంతువుకుతప్ప తక్కినవారికియివ్వబడదు. వితంతువుకును మరియొకరికిని అటువంటియధికారము కలిపియివ్వబడదు, సవతితల్లులకుతప్ప. జాయింటుఅధికారము వితంతువునకు, మరియింకొకరికి యిచ్చినను అక్రమముగా యెంచబడదు. అయినను, యెవరేకాని మరియొకరిని విచారించి, అతనిభార్యపెంపకము పొందవచ్చునని కోరినను అట్లుచేయరాదు. అయితే అట్లు చేసుకొనవచ్చును. వితంతువు మరియొకరియనుమతిపొందిగాని దత్తు చేసుకొనగూడదని యాజ్ఞాపింపబడినచో, అటువంటి పెంపకము క్రమముగా భావింపబడ నెంచిన, తప్పకుండా అజ్ఞప్రకారము జరిపింపవలయును. ఈప్రకారము గాజాలగంగాధర్ – శ్రీనివాస్ అనుకేసులో బొంబాయి హైకోర్టువారు తీర్మానించిరి. (౨౫ బొంబాయి. ౪౪౧)

సవతితల్లులవిషయమున పెంపకముతీసుకొనుటకు అధికారము, ప్రత్యేకముగా నొసంగినచో, మొదటిభార్యకే ప్రథమహక్కుగలదు. రెండవభార్య మొదటిభార్య పెంపకము చేసుకొనదని స్పష్టముగా తెలిపినతర్వాతగాని క్రమముగాను, "లా" [శాసనముల]ను అనుసరించియు పెంపకము చేసుకొన్నదై కొన్నాళ్ళ క్రిందట హైదరాబాదు హైకోర్టులో చేయబడినది

సంస్థానము పెంపకపుకేసు అనుపేరటవచ్చిన అపీలు తీర్మానము కాబడినది. ఆకేసులోవాద నయేమనగా: మొదటిభార్యకును రెండోభార్యకును పెంపకపుహక్కు – శ్రీ శ్రీ వెంకటనరసింగరావు బహద్దూరుగారు ఒసంగి యుండిరనియు, మొదటిభార్యపేరట వ్రాయబడిన మరణశాసనము సరియైనదనియు ఆమెగారితరఫున వాదము: రెండోభార్య పేరట వ్రాయబడిన మరణశాసనము సరియైనదని ఈమెగారి తరఫున వాదము. అపీలులో మొదటిభార్యపేరట వ్రాయబడినమరణశాసనము సరియైనదని హైకోర్టు వారుతీర్మానించి, రెండవభార్య తెచ్చినటువంటి అపీలును ఖర్చులతో సహా కొట్టివేసిరి మొదటిభార్యకు పెంపకములో ప్రథమహక్కుగలదని, మనరాష్ట్రములో జరిగిన కేసువలనకూడా గ్రహింపగలుగుచున్నాము.

వితంతువులు, అనేకముగాయుండిన పక్షమున [ఇది, హిందూ "లా" ప్రకారము హిందువులు యెంత భార్యలనైనను వివాహమాడవచ్చునుగాన మనలో సహజము] యెవరికిఅధికారముయివ్వబడెనో, ఆమెకుతప్ప తక్కినవారికి, పెంపుయధికారముండదు. ఇద్దరుకలిపి అధికారము జాయింటు అధికారము ఒసంగి యుండినపక్షమున, ఒకరు చనిపోయినతర్వాత యెట్టిఅధికారమును అమలులోనికి తెచ్చుటకు వీలులేదు. అయితే అటువంటియధికారమును ఆయనగారు బ్రతికియుండగానే యిద్దరులేక ఒకరేకావలెనని ఆమె యిష్టతతో పెంపకము చేసుకొనవచ్చును.

పెంపకము చేసుకొనుటకు విధవకు యధికారము నెట్లు భావించవలెను?

భార్యకు పెంపకము చేసుకొనుటకు అధికారము నొసంగి యున్నను, అయధికారమునకు ఎటువంటిభావమునకు గ్రహించవలెను. యిటువంటియధికారము నొకవేళ వ్రాతపూర్వకముగా నొసంగియుండినయెడ, కోర్టువారుసహితము దస్తావేజులో వ్రాయబడినదానిని, ఆ యా అభిలాషలను నెరవేర్చుచురు పెంపకము నొసంగుటకు ఒసంగబడు యధికార

శ్రీమతి
కొడిమేల లలితాబాయి
చతుర్థ నిజాంరాష్ట్రాంధ్ర మహిళా మహాసభ
ఆహ్వానసంఘ కార్యదర్శిని

ము, షరతులతోకూడియుండవచ్చును. అయితే అటువంటిషరతులు "లా" [శాసనము]నకు విరోధముగా యుండరాదు. ఉదాహరణము:

భర్త నియమించిన పిల్లవానినితప్ప తక్కినవారిని భార్య పెంపుచేసుకొనగూడదు. అయితే పెంపకకొమారుడు చనిపోయినతర్వాత రెండవ పెంపకకొమారుని తీసుకొనవలెనన్న తన యిష్టప్రకారము చేసుకొనవచ్చును.

స్వంతకొమారుడు చనిపోయినతర్వాత, అధికారముండినయెడల పెంపకము చేసుకొనవచ్చును. అట్లేకాక, పెంపకపుకొమారులు చనిపోయినయెడల ఒకరితర్వాత ఒకరిని, మరల పెంపకము చేసుకొనవచ్చును. ఇందుకు యెట్టి భంగమైన అభ్యంతరముండనేరదు. అయితే విధవరాలు తన స్వంతకొమారునికిని పసరాని పక్షమున పెంపకము చేసుకొననిమ్ము యధికారము "లా"కు విరుద్ధముగా యుండును. అటు పిమ్మట కొమారుడు గతించిపోయిన, అయధికారము "లా"ను అనుసరించునదిగా భావింపబడనేరదు.

మరియొక విషయము జ్ఞప్తిని పెట్టదగినదేమనగా, ఒకవేళ భర్త భార్యకు పెంపుచేసుకొనుటకు యధికారము నొసంగినాకూడా ఆమె అట్లుచేయుటకు బద్ధురాలుకాదు. ఆమె అట్లు చేసినా చేయవచ్చును, లేదా చేయకపోవచ్చును. భర్త యాజ్ఞాపించినట్లు చేయనిమాత్రాన, ఆమెకు తనభర్త యాస్తులలోయున్నటువంటి హక్కులకు లోపమైనకొరత గలుగనేరదు.

భర్త యధికారములేక భార్య పెంపకము చేసుకొనగలదా?

మద్రాసు, బొంబాయి రాజధానులలో తప్పతక్కినచోట్లయందు, విధవరాలు భర్త యధికారములేకుండా పెంపుచేసుకొనలేదు. నైజాంరాష్ట్రములో, తెలుగు జిల్లాలలో అనగా తెలంగాణాలో పెంపకము విషయములలో మద్రాసు "లా"ను అనుసరించి కేసులు తీర్మానింపబడును. మహారాష్ట్ర, కన్నడ భాషలు మాట్లాడబడు జిల్లాలలో బొంబాయి "లా"ను అనుసరించి కేసులు తీర్మానించుదురు. బొంబాయి స్కూలే కన్నా మద్రాసు స్కూలేకన్నా, ఈవిషయములో కొన్ని భేదములున్నవి.

బొంబాయిస్కూల్ ప్రకారము ముఖ్యమైనవాటినిమాత్రము ఈక్రింద పేర్కొనియున్నాను.

భార్య భర్త యధికారములేకుండా ఈక్రింద షరతులను అనుసరించి పెంపకము గావించుకొనవచ్చును.

౧. పెంపకము కూడదనినిషేధ(Express or Implied prohibition) యేదేని గాని తెలియజేసి యుండరాదు.

౨. ఆ విధవరాలు తనభర్త ఆస్తిపట్టి పెంపకమునకు తీసుకొని తనగా పెట్టజాలదు.

౩. భర్త మరణకాలమునందు జాయింటుగా యుండిన భార్య భర్తయాస్తికి హక్కుదారులగుటచో, తనభర్త "సపిండు"ల, అనగా భర్తగారి అన్నదమ్ములుగాని, భర్త తండ్రిగారిగాని సమ్మతితోకుండా పెంపకము చేసుకొనవచ్చును.

౪. భర్తగారి మరణకాలమందు, జాయింటుగా కుటుంబములో యున్నయెడల భార్య పెంపకము తీసుకొనుటకు పూర్వము మామగారి అనగా తనభర్త తండ్రిగారి యనుమతి నొందవలెను. అయన గతించినయెడల తనభర్తయొక్క వేరుకానటువంటి "సపిండు"ల అనగా అన్నదమ్ములు మొదలగువారి యనుమతిని పొందవలెను. అట్లులేనిచో పెంపకము "లా" ప్రకారము సరిగాయెంచబడదు.

అయితే ౧౯౩౩ సంవత్సరము క్రిందటిమాసములో ప్రివీ కౌన్సిల్ వారు వేసినయొక కేసులో ఒకక్రొత్త తీర్మానము నొసంగిరి. అదియేమన: బొంబాయి రాజధానిలోచేరిన మహారాష్ట్ర జిల్లాలలో అమలులోయున్న హిందూ "లా" ప్రకారము జాయింటుగాయున్న హిందూ కుటుంబమునకు చెందినవాని భార్య భర్త గతించినతర్వాత, తన భర్త పెంపకమునకు అధికారము నివ్వనిపక్షమునను, మరియు తనభ

ఉన్నసేద యుండును

నిర్వచనము ఉత్పత్తి

అష్టోత్తరశత వట్పాహ న (ఆరువేలు) అయినామాలు అయిన మొదలగు పంచ షెటుర్ త్రిశ్శ ౮౦౦ మొదలగు సంఖ్యా పూర్వక పదములవలె, స్థలనామము అను మున్నూటికొలుపు వంశనామము గూడ లౌకికములో నాకటుగిసలదాయుచున్నది. వివిధకాలములందు, వివిధ కారణాంతరముల వాడుకలో సంఖ్యావాచక శబ్దములు వంశనామములుగా నేర్పడియుండునవి. సైనాల గొన్ని టికి, నిరాధారములు, సత్యదూరములు, కల్పితములగు పెక్కు ఉత్పత్తి గాథలు యేవాడో యెవ్వరి చేతనో ముడిపెట్టి లోకమున గట్టిగా స్థాపింప జేయబడియున్నవి. పౌరాణికయుగము (Epic. Age) నుండియు త్రిశతవంశము, ఒక సహస్రక సంపన్న ములగు మున్నూటికొలుపు [పంటకొలుపు] కుటుంబములు కొంతకాలమువరకు వచ్చినది, యొక ప్రత్యేకకక్షిక [పంటకొలుపు] శాఖగా నేర్పడి లోకమునవర్తించుచు, క్రమముగ, నానాటికి యీ వేలకుపై యొకకు చెరుగుచుండెను, నాపొందికన త్రిశత [మున్నూటికొలుపు] వంశనామము నేటికిని సరించి, వివిధ ప్రాంతములలో రాజ్యము చేసినదని విశ్వసించి, యూవంశపుపుట్టుకను (origin) గూర్చి యిదమిత్థమనినిర్ణయించి సిద్ధాంతము నిర్ణయించుటకు గొన్ని కొన్ని ప్రజలసాధనములే గాక యుటకు కొన్నికొన్ని ప్రబలసాధనము లే గాక శాసనచారిత్రపు రహస్యములు మిక్కిలి తోడ్పడుచున్నవి. వ్యాసము స్థలము గ్రాహ్య లేవిని నిర్వచనము శోధించుటచే విషయవివరణము చేయక, స్థూలాభిప్రాయముగ నాయూపూర్వ చరిత్రకారులలో గొన్ని యభిప్రాయములను.

పూర్వచరిత్ర

ఈవంశపుకొలుపు మొదటనుండి కొలుపుల కుంకులై కొలుపుల కారణాంతరములచే మున్నూటి కొలుపు యనుపేరు వచ్చినది. ఇత ర్యప్రాచీన కక్ష్యా శాఖలతో పాటు మున్నూట కొలుపుల కుటుంబములు ఉత్తరహిందూస్థానమునుండి దక్షిణము (దక్కను) నకు వచ్చి స్థిరనివాసము నేర్పరచుకొని యిచ్చటనే వారియు గాంచినది. కొన్ని కొన్ని చారిత్రక శాసనములలో వీరు "చతుర్థకులులు" అని ప్రాయబడియుండుటచే చతుర్థాన్వయులని శాసనములలో జెప్పబడిన చాళుక్యులు, చోళులు, వారి [మున్నూటి కొలుపు] మొదలగువారి కులపువారని చరిత్రకారులచే నిర్ణయింపబడి నారు. వీరు ఆకులపువారు యనుట కెట్టి సందియము లేదు. "పెదమున్నూటివంశము" అని కొన్ని శాసనములలోను, "మున్నూటివంశము", అనేకొన్ని శాసనములలోను, "మున్నూటి" అని మరికొన్ని శాసనములలోను, "త్రిశతవంశము",

శ్రీ త్రిశత వంశాభ్యుదయము

వ్యాసకర్త

ఓగిరాల సుబ్బారావుగారు

గౌరవచారిత్ర పరిశోధకులు

అనియు "త్రిశతులు" అనియు పూర్వపుగ్రంథములలోను శాసనములలోను ఈవంశనామము స్థిరపడియేయున్నది. "పెద" "గొప్ప" యని చరిత్రకులు అన్వయించిరి. ఇంతియేగాక క్రీ॥శ॥ ౧౧-౧౨వ శతాబ్దములలో గౌతమీతీరనివాసస్థులగు మున్నూటివంశపుకుటుంబములు చాళుక్యమహారాజ కుటుంబములతోడను, హైహయవంశప్రభుకుటుంబములతోడను, మత్స్యవంశభూపకుటుంబములతోడను సంబంధబాంధవ్యములను నెరపుకొనియుండి, "వివాహాశ్చ—వివాదశ్చ సమయో రేవశోభతే" యనుసూక్తి యందలి ప్రథమన్యాయమును సార్థకపరచుకొని, యీరాజ రాజ సామంతరాజాది ప్రభుకుటుంబములతో సాటివియై కోకొల్లినవి. మఱియు, "అర్య", "నాయక", గండరగండ, "రడ్డి" అది యసామాన్య నామ బిరుదాంకనములును మున్నూటికొలుపుకంశపు పురుషుల నామములను; "దేవి" "అంబ", "అంబిక", "సాని", "రాణి", "నని తోత్తమ", "వరాంగన" అదిపూర్వకస్త్రీ నామవిరుదాంకనములతో ఆస్త్రీల నామములను అలంకరించినట్లుకూడ శిలాశాసనములు చాటుచు నేటికిని గన్పట్టుచున్నవి, నేటి నిరాధారికచ్చిరిగాథలయొక్క మ్మిథ్యాత్వము స్ఫుటము చేయుచున్నవి. పండితులను, కవులను ఆదరించి, కొందరకు అగ్రహారాదికములిచ్చి, శాసనములు వ్రాయించినట్లును, ప్రభువులయందు దండనాథులై చైత్రయాత్రలకై క్షత్రియులదునుమాడి ప్రభులయాదరాభిమానములకై, తమ క్షాత్రతేజమును వెలార్చినట్లును, క్రొవిక్కగంధాదికములలో నీవంశపురుషులు అంకితులై యున్నారు. భూవిపణిలో ఎవ్వరల నీరసు అనేక చారిత్రకారులు వ్యక్తములు కోరము.

నిజాంరాష్ట్రములో, నికికికి నీరకుటుంబములు కొన్నిమాటల యేమ్మెప్పటిము శాల ప్రాభవ ప్రభువుల మన్ననలనొ బెత్తవము, కొన్ని కొన్ని, జాగీరులను, మాన్యములను సంపాదించి, "ముస్నెలసర్దార్", "మన్సబ్దార్" మొదలగు కారుల్స్వరూపాల బిరుదములను బొంది, కూలకరవాల వ్యాయవుశాలైయోగ్యములుచేసి, ప, అర్కాట పంజలను, గోదావరిమండలము దేశసంరక్షణకై వలసినచోటులందు ఒలిష్టములగు చిన్నచిన్నకోటల (గడీల)ను గట్టుకొని నివసించుచు, శత్రువోరాది దుష్టజనభయంకరులగుటయేగాక, లోకులకు సహితమల్లే భయమునుపుట్టించు వీరక్రియలను జేయుచుండినట్లును, ఆయాప్రాంతపు కూర్మ మొదలగుజాతులవారు ఆమున్నూటికొలుపు మన్నెవీరులను విజయ విధేయులైయుండినట్లును, ఆయాకోటలు (గడీల) కైఫియత్ ప్రకరణములు మొదలగునవియేగాక మిక్కిలి శిథిలావస్థయందున్నను, ఆకోటల శేష

శ్రీయుత్ వల్లభాయి పటేలుగారు

బార్డోలీ సింహము

ములను నేటికిని ప్రత్యక్షముగ సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. కాకతీయ సామ్రాజ్య రక్షణకై శత్రువులలో పోరాడి వీరస్వర్గమలంకరించిన వీరనాయకులలో కొందరీ వంశములోనివారు కలరు.

ప్రస్తుత స్థితి

నేడీవంశమువారు నిజామురాష్ట్రము, బొంబాయిప్రాంతములు, మద్రాసురాష్ట్రములు, మధ్యమండలములు, గోదావరిమండలము మొదలగు ప్రాంతములందు విస్తరించి నివసించుచు గొప్ప కీర్తిప్రతిష్ఠలను గడించి మించుచు కాలక్రమము కొప్పడియున్నవారు. వీరిలో ఆశ్వాధిపతులు, కోటీశ్వరులు దగ్గనవారు మొదలగు ధనికులు, జాగీర్దారులు మఖ్తాదారులు, వివిధ ఘనవర్తకులు, వకీళ్లు, బారిష్టరులు, వివిధ కంట్రాక్టరులును, బొంబాయి పట్టణమునందగల కొంతమంది ప్రసిద్ధ చతురులగు గొప్పగొప్ప ఇంజనీర్లును, మిక్కిలి పేరుప్రఖ్యాతులుగల కోశాధ్యక్షులును, పట్టుదలగల కార్యశూరులు, పట్టభద్రులగు విద్యాధికులును ఉత్తములగు సంఘాభిమానులు, దేశాభిమానులు, గ్రామపటేళ్లు, మొదలగుఘను లెందరెందరో ఆయాప్రాంతములందు విఖ్యాత చరితులైయున్నారు. కాని నేడు అట్టివారు యించుమించు ౧౦౦కి ౩౦మంది మాత్రమే కలరు. కొదమ ౭౦ మంది తమప్రాచీన వ్యవసాయవృత్తినే యవలంబించియున్నారు. విద్యావంతులు ౧౦౦కి ౧౦గురు మాత్రమే కలరని చెప్పవచ్చును. అతిరొమకటిదేమలోపము, అట్టి కొదవలోపము ను పోగొట్టుటకును, వంశమును సర్వతోముఖాభివృద్ధికి దెచ్చుటకును ఆయాప్రాంతములందు ప్రముఖులగువారు సంఘములను స్థాపించి, మహాసభల మొ॥ వాటినిచేయుచు కడుకృషి చేయుచున్నారు. వారిలో, బొంబాయిపట్టణము నందు "తెనుగుసమాచార్" సంపాదకులగు ఠం కరకావుర్కన్న పర్వాగారును, పూనాలో కత్తూర్ గారును, హైదరాబాదులో సింగంశెట్టి వెంకటస్వామి, బొజ్జం నరసింహులుగార్లును, నిరాడంబరులును వంశసంరక్షణకై సన్నద్ధుమంచుకొని యందెందెందుండియు సెన్నదగిన కృషి చేయుచు, కవులను పోషించుచు "కింకవీంద్ర ఘటా పటాంశ" దృష్టికి నిల్పునట్టి యారయంగ పెంటయ్యగారు!? వీరిమొదలైన ప్రశంసింపదగిన గోల్కొండవాల పెంటయ్యగారును, గొల్లకిట్కల అంధ్ర బాలికా పాఠశాల స్థాపకులును పోషకులనగు గుమ్మళ్ల నారాయణస్వామిగారు, కోడిమేల భూమయ్యగారు, పెద్దినరసయ్యగారు, మిట్ట లక్ష్మీనరసయ్యగారు, పొన్నాల అనంతయ్యగారు, పోటఅప్పయ్యగారు, అన్నం రప్పయ్యగారు, శ్రీపతి రంగయ్యగారు, గూటాల వీరయ్యగారు, తుంగరామన్నగారు, వెంకటగిరిగారు, కొమిసెట్టి నరసింహులుగారు, అమరం రాజయ్యగారు, రామగిరి నరసింహులుగారు, శిరిగిరి విశ్వనాథంగారు, కీసర సత్తయ్యగారు, డా॥ కులో కనకసుందరంగారు, కొమిసెట్టి నారాయణస్వామిగారు మొదలగు కొందరు ప్రశంసనీయులు.

పెంపకము లేక దత్తత

ఏ. ఎ. కే. జి. తరువాయి

స్త్రీ, అన్నదమ్ముల యనుమతిలేకయు సంద్రమైన పెంపకము గావించుకొనవచ్చును. ఈ తీర్మానము ననుసరించి, యిప్పుడు ఆ ప్రాంతములలో పెంపకములు కొబడుచున్నవి.

మద్రాసు హైకోర్టు ప్రకారము, జాయింటుగా ఉన్న కుటుంబములో పెంపకము విషయమున బొంబాయిహైకోర్టు ప్రకారము అట్టి పరిస్థితులలో పూర్వముగా లేక భర్తలన్నదమ్ముల యనుమతి యేమ్బు పొందవలెనో. అదేరీతిని చేయవలెను. అయితే కుటుంబములోనివారు శెలవిడినత ర్వాత యు, పెనిమిటి దగ్గరి ఆస్తిహక్కు లేవరో తెలియును, అపెంపకరతం డ్రిగారి అనుమతి, తదా చనిపోయిన తర్వాత శాతని సపిండుల యొక్క అనుమతి పొందవలెను.

ఎవరికి పెంపకమిచ్చు సమర్థత గలదు?

పిల్లవానియొక్క తల్లిదండ్రులు పెద్దవారై హొందినవ్యక్తులయు, స్వస్థత (Sound mind) గలిగియున్నవ్యక్తులైనవారు మాత్రము పెంపుయిచ్చుహక్కు నకు అర్హులు. ఆహక్కు తేవలము వారికి యిచ్చినది కలదియు తతహక్కును వారి యితరులకొసంగ లేదు, లేదా తల్లి బంధువు డుగాని, పెద్దఅన్నగారు గాని, సవతితల్లిగాని లేక తాతగారుగాని పిల్లవానిని పెంపుయివ్వలేడు. హిందువు మతమునుత్యజించియితరమతస్థుడైనను, లేక హిందూకొమారుని పెంపుయిచ్చు హక్కును కోరుచు లేకొనడు. అటువంటివాడు ఆపెంపును అవసరమైన కృత్యములను నుర్తియా కహించుటచే జరిపించవచ్చును. ఈ హక్కు వానికిగలదు. ప్రథమహక్కు తండ్రిది. తల్లికి తండ్రిగారు జీవించియున్న కాలములో పెంపుయిచ్చు సమర్థతలేదు. యెప్పుడైకొని తండ్రి అట్టియగ్గికారణము నొసంగినచో, లేక సన్యాసత్వము పుచ్చుకొనినచో, లేక యనుమతినిచ్చుటకు అసమర్థుడైనచో, లేక మనస్సు స్థిమితము తప్పినచో, తల్లిగారికి పెంపకము నిచ్చుహక్కు గలదు, పైనవ్రాలు విషయములను, కొమారు నిచ్చుపెంపకము యివ్వకూడదని యాటంకపరచవచ్చో భర్తవద్దనుండి పెంపు యిమ్మనుటకు ప్రత్యేకమైనయానుమతి యిమ్మని యవసరముల్లేదు ఎవరిని పెంపకము చేసుకొనవచ్చును?

మనకు పైనుదహరించిన వారికి పెంపకము చేసుకొనవచ్చును. హిందువులు వారికిష్టమువచ్చిన వరి కెహిందువునైనను పెంపకము చేసుకొనవచ్చును. అనివయ మై కొన్నిషరతులకు అనుసరించవలెను. అదేమనగా వి, ఆపెంపకము క్రమమైనదిగా నుండవలెను. మొదటిది పెంపకమునకు తీసుకొనబడినవాడు పురుషుడై యుండవలెను. యొంచుకవగా బాలికలను పెంపకము చేసుకొనరాదు. బొంబాయి హైకోర్టు తీర్మానముప్రకారము కళావంతులలో (దేవదాసీలు) సహితము బాలికలను పెంపకము చేసుకొనరాదు. అయితే మద్రాసు రాజధానిలో, కళావంతులలో ఆడపిల్లలను పెంపు చేసుకొనవచ్చును కాని వారిని మంచిరీతిని పెంచి [illegible] రెండవది [illegible] అదే కులములోనివాడు గాయుండవలెను. నాల్గవది పెంపకము చేసుకొనువారికి, అవనగా పెంపకపుతండ్రికి, కొమారునికొమారునిగాగాని, మేనల్లుడు కొమారునిగాగాని, తల్లి చెల్లెలు కొమారునిగాగాని వరుసయు యుండకూడదు, కొన్ని చోట్లయున్న ఆచారములు, ఈ విషయములో మనకు ఆశ్చర్యమును కలిగించవచ్చును. ఉదాహరణంబాయిలోను, మద్రాసులోను వయస్సునుగురించి పాటింపవలయుగాన పెంపు తీసుకొనువానికంటెను, పెంపుతీసుకొనబడిన వాడు వయస్సులో పెద్దవాడుగా యున్నను లేక వివాహమై పిల్లలుకలిగియున్నను సరే. అటువంటివానిని పెంపుచేసుకొనవచ్చును. అయితే, మద్రాసు హైకోర్టుప్రకారము, పెంపకమువ తీసుకొనబడు పిల్లవాడు ఉపనయనము కాకుండా యుండవలెను. ఇట్టిప్రశ్నకు అర్హుడు శూద్రులైతే ప్రమాణమును జెందినవాడైతే, ఉపనయనమును అయినను యిబ్బందియేమియు యెటుంకములేదు. పైనచెప్పబడిన నాల్గవషరతు క్షేమలు బట్టి శూద్రులు మరి పరిగణించుట. ఇతర వర్ణములనాణలో క్షత్రియులు కొమారులని, చెల్లెలికొమారుని మొదలగువ్యక్తులను పెంపుతీసుకొనిన యున్నారని [illegible] ఆచారమున్నచో పెంపకము క్రమమైనదే. [illegible]

గ్రామ సమాచారములు

సోమవరముపేట రైతుల లబలబలు

[విలేఖరి]

ఇది యొక జాగీరు గ్రామము. మెదకుజిల్లాలోని ఎల్లారెడ్డిపేట తాలూకాలో నున్నది. జాగీర్దారుగారు నగరనివాసి, మిర్జా మహమ్మదు హుసేను బహాదురు ౧౩౪౫ ఫసలీలో ఈగ్రామపు రైతులు, జాగీర్దారు రైతులను ఇబ్బందిపెట్టుచున్నాడనియు, తరీభూములలో బిగముగకి ఆబీ౫౦, తాబీ౪౫, చెరుకుకు౨౦౦ రూపాయలు బలవంతముగా వసూలుచేసికొనుచున్నారనియు మాల్గుజారీ మోతెమదు క్రొత్తజాగీరుదారగారి వద్ద దరఖాస్తుయిచ్చుకొనిరి. దానిపైన క్రొత్తసుగారు రైతులపైన దయబూని, జాగీరుదారును ఈవిషయములో సమాధానము చెప్పుమని హుకుముయిచ్చిరి. జాగీర్దారుగారు ఈ సంగతి ముందుగనే గ్రహించి తామ గ్రామము బందోబస్తు చేయించ సిద్ధముగా నున్నారనియు, పైన చెప్పినవరలు పూర్వమునుంచి రైతులు రాజీనామా ప్రకారము ఇచ్చుచున్నారనియు, రైతులలో కొందరు తక్కువవారిని లేవనెత్తి ప్రోత్సహించుచున్నారు గాని రైతులకు బాధలు లేవనియు సమాధానముగా దరఖాస్తు వ్రాసిరి. క్రొత్తసగారు జాగీరుగ్రామమును వెంటనే బందోబస్తు చేయించవలసినదనియు, జాగీర్దారు బందోబస్తు పూర్తియగువరకు ధారలు పెంచవద్దనియు, బందోబస్తుయిచ్చుట రైతులు పగను, జాగీర్దారు పగను పెట్టుకొనవలయుననియు హుకుం జారీ చేయుచు, జాగీర్దారు ఆబీకిస్తు రైతులుయిచ్చుటలేదని షికాయతు చేయుచున్నాడు కనుక తాలూకావారు వసూలు చేయించి యియ్యవలసినదని ఆజ్ఞాపించిరి.

రైతులు దీనిపై మరల మొరపెట్టుకొనిరి. ఇంత హెచ్చుధారలు జిల్లాలో ఎక్కడాలేవు, మేము యియ్యజాలము, తగ్గింపుడని ప్రార్థించిరి. దయామయులగు క్రొత్తసగారు జాగీర్దారును పిలిపించిరి. గవాబహదూర్ వాడు ఇరుపక్షముల వారి ఐనానువినిరి. కుదరుపాటును యీప్రకారము జారీచేయించిరి.

(౧) గ్రామబందోబస్తు త్వరగా చేయవలెను.
(౨) బందోబస్తు పూర్తి యగుటకు చాలకాలము కావలెను కనుక ఈలోగా సర్వేపైమాయిషుల్యాదలు రకొడ్డువారు చేయవలెను.
(౩) ధారాలు, ఆబీకి౨౦, దుఫసలాకు ౩౦, చెరుకుకు ౫౦ మాత్రముండవలెను.

జాగీర్దారుగారు ఈఆజ్ఞ కొంచపవలయునని దొరగారితో ఎన్నో సంగతులు చెప్పిరి. తన గ్రామములో భూమి బిగములనగా రెండున్నరఎకరములుండును కనుక హెచ్చుధరయము తీసుకొనుచున్నాననిరి. రైతులకు చాలా అనుకూలము చేయుచున్నాననిరి. కామబీల్జాజడీ ఉద్యోగముననున్నాననికూడ వివరపరచిరి.

కాని కస్టడారుపులగు దొరగారు ఈమాటలు వినలేదు. రైతులు కూడ అసంగతులు లబద్ధములనియు, విచారణచేసి యథార్థము కనుగొనవచ్చుననియు చెప్పిరి.

మోతెమదుగారిఆజ్ఞ రైతులకు సంతోషము కలిగించినది. లేనిచో వారుచాల కష్టముల పాలయ్యెడివారు. ఇతరజాగీర్లప్రజలు తమకుగలిగిన కొయ్యల క్రొత్తసగారికి మొరపెట్టుకొని న్యాయము పొందరాదా? ఏలకలదు జాగీరు ప్రజలారా! మేలుకొనుడు!!

జాగీరులో వైద్యశాల నిర్మాణము

గుల్బర్గాజిల్లాలోని అలంద గ్రామములో వైద్యశాలకట్టించుటకు ౪౦౦౦౦ రూ. మంజూరి గావించబడినది. అలంద నవాబు సుల్తానల్ముల్కుగారి జాగీరులోనిది.

మెదకుసుబా తపాల కచేరీమార్పు

సంగారెడ్డిలోనున్న మెదకుసుబా తపాలాముహాతమీనుకచేరి ఈఅరంజాను నెలఫులలోనే హైదరాబాదు రానున్నదని తెలియుచున్నది. కాని, మెదక్కు సంబంధించిన కచేరీలు సంగారెడ్డిలోనున్నందున్నయు, మెదకునకే మార్చబడునని తెలియుచున్నది. ఆట్టితరి అన్నిటితోబాటు ఈకచేరీనికూడా మెదకునకే మార్చిన బాగుండును. అంతవరకు సంగారెడ్డిలోనే ఉండుట సమంజసము. లేకున్న మార్పులో వృథావ్యయమగును అని ఒకరు సూచించుచున్నారు.

వేరుశనగలు బలవర్ధకాహారము

వేరుశనగలు మానవుని ముఖ్యాహారములలో శ్రేష్ఠమైనది. ఇది మనదేశమున విస్తారముగా పెరుగును. ఇందు నగము పాలునూనె యుండుటచేఅతిసులభముగా జీర్ణముగావు. వీనిఒలిచిని గానుగఆడి నూనెతీసిన తర్వాత కానుగపిండినిసనిన బాగుగ జీర్ణించును. ఇందులో మాంసకృత్తులు ఎక్కువ. ఇది సోయాబీనులకంటెను చాలశ్రేష్ఠము. చాలా పుష్టినిచ్చును. దీనిని విశేషముగా తినినచో పిత్తము చేయునని భయపడుదురు. కాని దీనితోకూడ కొద్ది బెల్లముగాని, లేక సాధారణకొర్పును గాని చేర్చిన ఓత్తములుగదు. దీనిని సరిగా వేచ్చిచేసి మూతగల పాత్రలో భద్రపరచిన చాలకాలము చెడిపోకుండును. దీనిని పిండివంటలు చేయుటకును, ఇతర కూరలతో కలుపుటకు నుపయోగింపవచ్చును. అని ప్రొఫెసర్ డి. ఎల్. సహస్రబుద్ధిగారు సూచించిరి.

లక్నో కాంగ్రెసుకు హైద్రాబాదు ప్రతినిధులు

హైదరాబాదు కాంగ్రెసుకమిటీ కార్యదర్శి శ్రీయుత అంతూ రామచంద్రరావు గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

౭ జనవరి ౧౯౩౬ (౫ ఇస్ఫందార్ ౧౩౪౫ ఫ.) మంగళవారము నాడు సాయంత్రము ౫ గంటలవేళ, గౌలిగూడెములోని శ్రీయుత వామనరావుగారి ఇంటిలో, లక్నో కాంగ్రెసు కువెళ్లు ప్రతినిధులయెన్నిక జరుపుటకై కాంగ్రెసుసభ్యుల సమావేశము జరుగును.

కాంగ్రెసు నియమముల ప్రకారము, సభాసదుల సంఖ్యనుబట్టి హైదరాబాదు కాంగ్రెసు కమిటీపక్షమున ఒక ప్రతినిధిమాత్రము ఎన్నుకొనుటకు వీలుకలదు.

ప్రతినిధిగా వెళ్లదలచినవారు తమ దరఖాస్తును ౬ జనవరి ౧౯౩౬ (౪ ఇస్ఫందార్ ౧౩౪౫ ఫ.)నాడు సాయంత్రము ౫ గంటలవరకు జాంబాగులోనున్న కార్యదర్శియింటిలోగల కాంగ్రెసు కార్యస్థానమున దాఖలు చేయవచ్చును.

ఈసభలో నిర్ణీతమైన సంవత్సరచందా చెల్లించి రిజిస్టరులో పేరు చేర్పించుకొనిన సభాసదులు మాత్రమే పాల్గొనవచ్చును.

ఇల్లుకట్టుచోట గోరీలేదు

హైద్రాబాదు, దూదుబావులిలో ఒకఇల్లు కట్టుచుండగా గోరీకనిపించినదని ప్రకటింపబడియుండెను. అదిసత్యముగాదు. కొన్ని ఎముకలుమాత్రమే యుల్పడగా వైద్యశాలకు పంపబడెను. అచట అవిఎముకలు, మానవేతర లవని నిరూపింపబడినవని ఇంటి యజమానియగు వెంకటస్వాములుగారు తెలుపుచున్నారు.

దక్కన్ మోటారుసర్వీసుకు మరి రెండేండ్లు గుత్తా

హైదరాబాదు మెదకు మధ్య మోటారుసర్వీసు మొనాపలి దక్కన్ మోటారు సర్వీసువారికి యుండెనుగదా. అందు. రెండుసంవత్సరములు హెచ్చింపబడినవని తెలియుచున్నది. మొనాపలి(గుత్తా)ముగియగానే ప్రభుత్వంవారి బస్సులు నడుచుననియు—వానివల్ల ఎన్నియో సౌకర్యములుండుననియు తలంచుచుండిరి. వారికి ఆశాభంగము కలిగినది.

ఉస్మానియా మెడికల్ కాలేజి అంత్యసంవత్సర విద్యార్థులబట్టు డిచుపల్లిలోని కుష్ఠురోగ విద్యాలయమునకు, అనుభవార్జనమునకై ౫ జనవరికి పోగనున్నది.

టాస్కరుగారి దౌరా

రాయచూరు జిల్లాలోని గంగావతికి టాస్కరుగారు (భూవ్యాదాయశాఖా మంత్రులు) పోగాపై పోగనున్నారు. అచట ఒకవారముకోజులు మకాముచేసెదరు, అందుకై సూబేదారుగారు, అవ్వలు, దువ్వంతాలూక్దార్లు తహసీల్దార్లందరు గంగావతికివచ్చి తీవ్రముగా సన్నాహములు గావించుచున్నారు. డాక్టరుగారు తమ స్టాఫుతోవచ్చి స్థలనిర్ణయము చేసియున్నారు. యానినిగుట్ట ప్రాంతమున మంచిపీటి ఒసరిగలచోటులో డేరాలు, రావటీలు వేయబడినవి. చుట్టు తోటలు నాటబడుచున్నవి. చుట్టుచుట్టు చౌకీలనిర్మించి గట్టికాపలా గాయబడుచున్నవి. నిర్మాణశాఖవారు రాజమార్గములను అతిశీఘ్రముగా నిర్మించు ప్రయత్నములో నున్నారు. ఇటులనియు తిరుగుటలో పటేలు, పట్వారీలు, చప్రాసీలు అలసిపోవుచున్నారు.

యువజనాభివృద్ధి

వ్యాసకర్త

ఇల్లిందల సీతారామరావుగారు, బి. ఏ. ఎం. ఎస్సి.

"నిజాము రాష్ట్రమునందలి ఆంధ్ర యువకులు: వారి ప్రస్తుత స్థితి, భావ్యాభివృద్ధి" అను విషయమును గురించి కొన్ని ముఖ్య విషయములను యీ వ్యాసమున చర్చించదలచినాను.

యువజనులు దేశమునకు వెన్నెముక వంటివారు. యువజనాభివృద్ధియే దేశాభివృద్ధి.

నేనును ఒక యువకుడనే. నేను మన యువకుల నెదుర్కొనుచున్న సమస్యలు, వారికి కలుగుచున్న సందేహములు నాకును కలిగినవి: కలుగుచున్నవి. నేటి విద్యావంతులగు పలువురాంధ్రయువకులతో నాకు కొంత పరిచయము గలదు. కావున యువజనుల లోపాలోపములను గురించి నేను చెప్పవలసిన అంశములను చదువరులన్యథా భావింపరని నమ్ముచున్నాను.

పరస్థితులపై దృష్టిని ప్రసరించినచో మనకు కనబడున దేమి? యువకులయందు నిరుత్సాహము, మాంద్యము, నిస్సహాయత ప్రబలియున్నవి. పాశ్చాత్య నాగరికతలోని సద్గుణములగు పట్టుదల, ఉత్సాహము, పరిశ్రమ, సమయపాలనము (Punctuality) మనకింకను అలవడలేదు; పూర్వ నాగరికతయందలి ఒదకము, నిష్కామభావము లేకుండుట, పెద్దవారి యెడ గౌరవము, పనిసంపాదనము మున్నగునవి పోయినవి. పాశ్చాత్య నాగరికతయందలి పైమెరుగులు, వృథా వ్యయము మున్నగు దుర్గుణములు మనలో సులభముగ చేరుచున్నవి; మన పూర్వులయందుండిన వినయ విధేయతాగుణములు, దయా దాక్షిణ్యములు, స్వదేశాభిమానము ఇత్యాదులు సన్నగిల్లినవి. అన్నిటికిని ముఖ్యముగు లోపము మనదేశమున ప్రజాహిత జీవనము లేదు.

ప్రజాహిత జీవనము

ప్రజాహిత జీవనము (Public life) దేశాభివృద్ధికి ముఖ్యాధారము. పండితులు పామరులకు బోధించుట, ధనవంతులు దీనహీనులకు సాహాయ్యము చేయుట, దేశహిత కార్యములందు సమిష్టి ఆలోచనపై ఏకగ్రీవముగా పనిచేయుట, ఆబాల గోపాలమునకు ఉల్లాసకరములగు ఉత్సవములు, ప్రదర్శనములు మొదలగునవి నేర్పరుచుట, దేశ పరిపాలనమునందు పాల్గొనుట, విద్యాభివృద్ధికై పాటుపడుట—ఇవి యన్నియు ప్రజాహిత జీవనమునం దంగములు.

ఇతర దేశములలో రాజకీయములు ముఖ్యస్థానము నాక్రమించుచున్నవి. రాజకీయాధికారము ద్వారమున పైన పేర్కొనబడిన ఇతరవిషయములయందు అభివృద్ధి కలిగింపబడుచున్నది. మనదేశమున దేశపరిపాలనము చక్రవర్తుల చేతిలో నున్నది. ప్రభుత్వమువారే దేశహిత కార్యములందు తోడ్పడుచున్నారు. కావున మన యువకులు ప్రత్యక్షముగ రాజకీయ విషయములందు కోర్కెలు కలుగజేసికొనవలసిన యవసరము లేదు. ఆ దేశములకు రాజకీయముల పొంతనలేక మనయువకులు ఇతర ప్రజాహిత కార్యములందు నిరాఘాటముగ పాల్గొనవచ్చును. పాల్గొనవలయును. ప్రజాహిత జీవనమున సాగించి యువకులు దేశాభివృద్ధికి దేశాభివృద్ధి కెంతో తోడ్పడవలయును.

దేశాభివృద్ధికి తోడ్పడవలయునని ఒకరు తలంచి ముందు ముందుకు సాగవలయును. కొందరు పూనుకొనుటకు ప్రారంభము కొంచెము కష్టముగ నుండవచ్చును. యువకులు తమ వంతు కర్తవ్యము నెరవేర్చుటకు ముందుకు రావలయును. Charity begins at home అను సూక్తినంగీకరించి తమ తమ గ్రామములలో పనిచేయవలెను.

విద్య

యువజనుల యభివృద్ధికి ముఖ్యమార్గము విద్య.

మనలో భాగ్యవంతులను గూర్చి యోచించినచో ప్రస్తుతము అంతగా చూపుటలేదు! మాను: పాటవిద్యాభ్యాసము ఒకటి మాత్రమే చాలదు. చదువుకొను ఒక యువకుని వెంట వార్తాపత్రికలు, గ్రంథములు, పైవాటి ప్రభావము కలదు—ఒక పెద్ద పరివారము బయలుదేరును. ఇట్టియువకులకు పట్టణములలో చిన్న వయస్సు నుండియే విద్యాభ్యాసము చేయించుట సాధ్యమగునని మరల మనము ఆలోచింపవలెను. అది ఒక విశ్వాసము.

మనస్సునందుంచి చదువుకొనరు. ఉద్యోగమునకై తగినంతవరకు చదివి, ఆపైన తమ వ్యవహారములను చక్కబెట్టుకొనుటకు ప్రారంభింతురు. కాని వీరి వ్యవహారనిర్వహణమునందు వీరివిద్య ఉపకరించుచున్నదని చెప్పజాలము.

మధ్యమతరగతి యువకులు విద్యను ఎక్కువ కష్టములతో నేర్చెదరు. వీరికి భూస్వాస్థ్యాదులు తక్కువగ నుండుటచే, ఉద్యోగసంపాదనమునకై వీరు విద్యనభ్యసింతురు. అదియే వీరి పరమావధి.

మూడవతరగతి యువకులలో రైతులు, కర్షకులు మొదలగువారి పిల్లలను, బీదయువకులను చేర్చవచ్చును. వీరికి విద్యయందాదరము తక్కువ. వర్తకము, వ్యవసాయము లేక కూలినాలితో వీరిజీవితము గడచిపోవును.

ఈమూడుతరగతుల యువకులకును నేనుసూచించునదేమనగా, అన్నితరగతులవారును పూర్తిగ, చేతనైనంతవరకు విద్య నేర్వవలయును. ఏలనో

పోయుచున్నారు. ఆంధ్రము మన మాతృభాష. తెలుగున మాట్లాడుటకు వారు గర్వించకూడదు. ఇంగ్లీషు, ఉర్దూభాషలు వారు నేర్చుకొనవచ్చును. కాని మాతృభాషకు వీలైన స్థలములలోనెల్ల, సాధ్యమైనంతవరకు వాడుదము. మీ సంభాషణమును పరస్పరము తెలుగులోనే చేయుదము; ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు తెలుగులోనే జరుపుదము; తెలుగున ఉపన్యాసము లిచ్చుట నభ్యసింపుదము. తెలుగున మాటలాడినచో గౌరవమునకు భంగముకలుగునని యు, అజ్ఞానమని యు తలంచుకొందరు వింతవ్యక్తులు మనలో గలరు. అట్టివారు బాగుగ నాలోచించి తమయభిప్రాయములను మార్చుకొందురని నా నమ్మకము.

దుస్తులు

పటాటోపముగ దుస్తులు ధరించుట గొప్పతనమునకు సూచకమని తలచువారు కొందరుందు

శ్రీయుత మందుముల నరసింగరావుగారు
రయ్యతుపత్రికా సంపాదకులు

సాధించి సంపాదించుట ముఖ్యవిషయము. కాని దానితో సంబంధమున్నను లేకున్నను విద్యనేర్వుడు. వివిధ ఆధునాతన విషయములను గ్రహించి తోడ్పడుడు. మీలో శ్రీమంతులగువారు ఇతరుల విద్యాభివృద్ధికి సహాయములను కల్పింపుడు. ఇదిగాక మాతృభాషయైనను విద్య నేర్వని మనవారికి తెలుగుభాషను నేర్పుట ప్రారంభింపుడు. మనరాష్ట్రమునందు విద్య ప్రచారమునకు తోడ్పడుడు. విద్యావిధానము అనుకూలమైనదియై కాదని, విచారించదగ ప్రశ్నయే. యువకులను తెలుగు, ఉర్దు, ఇంగ్లీషు భాషలలో వ్యవహారమునకు తగినంత శక్తిని సంపాదింపజేయవలయును.

స్త్రీవిద్య, వస్త్రధారణము

దేశసేవకు ప్రధానముగ స్త్రీ విద్య ప్రయోజనకరము. స్త్రీవిద్యకు ప్రోత్సాహము కలిగియుండవలెను. విద్యాహీనము. మీరు పత్నులను సద్భావ మార్గమున నడిపింపుడు. మనదేశపు స్త్రీలకు తెలియవలెనని గాని, పత్రికలలో మనలనుగురించి పొగడ్తలు రావలెనని గాని ప్రయత్నించవలసినపనిలేదు. మన యువకులు, దేశాభివృద్ధికై ప్రయత్నించుట మనపని.

ఆంధ్రభాష

ఆంధ్ర యువజనులెల్లరును ఆంధ్రభాషయందు ప్రత్యేకముగ కృషి చేయవలెయునని నేను

ను. మనరాష్ట్రమున ప్రజాబాహుళ్యమున శుచిత్వ యభిప్రాయము బాగుగా ప్రబలియున్నది. ఖోపత, కపటతా, జాత్యభిమానము మొదలగునవి విరుద్ధముగా నీతిగానని సూత్రముతో సులభముగా నెరవేయును. వేషమునందలి డంబమును విడిచి గొప్పతనమును నిరూపించుట మార్గలక్షణము. ఆంధ్ర యువకులందరును నిశ్చయముగ ఆంధ్రులకనుకూలమగు దుస్తులనే ధరింపవచ్చును. ప్రభుత్వోద్యోగులు లిడుపు తొడిగి ధరించుటకు అలవాటు చేసికొనవచ్చును.

Organization కార్యనిర్వహణము

ఈ యువకుల యభ్యుదయమునకును, దేశాభ్యుదయమునకును గాను ఆంధ్ర యువకులు యువజన సంఘములను స్థాపింపవలయును. యువజన సంఘములందు యువజనులెల్లరు, స్త్రీపురుషభేదము, జాతిమతభేదము లేక సభ్యులుగా నుండవచ్చును. సంఘ నియమములందరకును అనుకూలముగా నుండవలయును. ఈ విషయమున విద్యార్థులగు యువకులు సహాయము చేసి ఇతరులను ప్రోత్సహింపవలయును. యువజనసంఘములు రాజకీయములగు రాజకీయములతో సంబంధము లేని ప్రజాహిత జీవనమునందు పాల్గొని ప్రజలలో విద్యాభివృద్ధిని కలిగింపవలయును. స్వయభిప్రాయమును ఈ క్రింది విభాగములై

యువజనసంఘములు నాల్గువిధములుగ నుండగలవు

(a) వాదవక్తృత్వ సంఘము (Debating societies)

ఏ సమస్యనైనను అనుకూలముగ చేసిన తరువాత దానినిగురించిన అనుకూల ప్రతికూలవాదముల నెరుంగవలయును. మన యభిప్రాయములను విస్పష్టముగ ఎదుటివారు నచ్చునట్లు నిరూపించుటకు వాదవక్తృత్వ సంఘములు సహాయకారులు.

(b) పఠనశాఖలు (Study circle)

వివిధవిషయములపై—ఆంధ్రభాష, సంస్కరణము, స్త్రీల సమస్యలు, దేశచరిత్ర యువకులకు అభిరుచిని గలిగింపవలె నివి యువకులు.

(c) క్రీడాశాఖలు (Sports)

ఆటలు యువకుల శరీరారోగ్యమునకవసరము. యువజనులయందు ధైర్యగుణము ఉత్సాహము వీనివలన వృద్ధియగును. ఇవి ప్రజాబాహుళ్యమునకు ఉల్లాసకరమగు దృశ్యములు సమకూర్చును.

(d) లలిత కళలు, ముఖ్యముగ సంగీత నాటక కళ జీవితమును సౌఖ్యవంతముగ చేయుటకును, ప్రజా సామాన్యమును సంతోషపెట్టుటకును ఇవి తోడ్పడును.

(e) స్వచ్ఛంద సేవాదళములు (Scout Troops)

ప్రజాసేవకు వీని చాల యుపయోగకారులు. సభలు, ఉత్సవములు, తీర్థములు, మేళాలు ఆపత్సందర్భములు—ఇట్టి యన్నింటియందు స్వచ్ఛంద సేవకులు అమూల్యమగు సహాయ్యమును చేయగలరు.

యువతీమణులు

పైన వ్రాయబడిన యంశములు యువతీజనమునకును అన్వయించును. యువతీమణులయందు విద్యాభివృద్ధి కలిగి, అతిబాల్యవివాహములు పరదాపద్ధతియు తొలగిపోయి, వారును ప్రజాజీవనమునందు పురుషులతో పాటు సమానముగ పాల్గొనవలెనని ప్రయత్నించుట మనవిధి. మనదేశమునందలి నాయకులును, విద్యాధికులగు యువతీయువకులును ఈ విషయమును ప్రధానసమస్యగా నేర్పరుచుకొని పనిచేయవలయునని కోరుచున్నాను.

సంఘ సంస్కరణము

ఈ విషయమున ఒకటిరెండు మాటలు చెప్పి ఈ వ్యాసమును ముగించుచున్నాను. సంఘ సంస్కరణము ప్రతియుగమునందును ప్రతి కాలమునందును అవసరమే. నేడు మన నిజాము రాష్ట్ర ఆంధ్రప్రాంతమున నది మిక్కిలి యవసరము. అతిబాల్య వివాహములు, నిర్బంధ వైధవ్యములు, పరదాపద్ధతి, అస్పృశ్యత మొదలగువానితో నిండియున్నదై యువజనులెక్కువగ పాటుపడవలయును. ఇట్టిపాటవి సాధ్యమగునట్లు లగినచో యువజనులు దేశము సుస్థిరించినవారగుదురు.
